

В І Д Г У К
офіційного опонента на дисертацію Дзюбинської Марії Ярославівни
«Вікова динаміка розвитку внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих
на епілепсію», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова
психологія

Інтерес дослідників до проблеми вікової динаміки розвитку внутрішньої картини здоров'я дітей спричинений і актуалізований як мінливими умовами нашого суспільства, які вимагають сформованого здорового емоційного реагування на події сьогодення, так і важливістю окремого наукового статусу. З іншого боку, інтерес викликаний тим, що у цьому складному та інтенсивно досліджуваному напрямі залишається чимало невирішених проблем щодо соціально-психологічних детермінантів формування внутрішньої картини здоров'я, типів ставлення до хвороби, психоемоційних станів, компонентів внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію. На нашу думку, саме вибір такого дослідження, в межах педагогічної та вікової психології, дає змогу прояснити складний та розлогий спектр проблематики вікової динаміки розвитку внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію, який презентований у дисертації Марії Ярославівни Дзюбинської. Знайомство з текстом автореферату кандидатської дисертації та змістом положень, винесених на захист, дає підстави говорити про актуальність обраної теми та новизну отриманих результатів.

Концептуальні лінії дослідження спрямовані на те, щоб вичленувати, диференціювати й діагностувати динаміку розвитку кожного компоненту внутрішньої картини здоров'я, вплив близького оточення, а саме матері, на розвиток цього феномену, підходи до оптимізації внутрішньої картини здоров'я, які є цікавими за своїм задумом та актуальними за суттю. Структура дисертації відзначається методологічною аргументованістю, чіткістю й послідовністю виконання поставлених завдань, фундаментальністю теоретичних узагальнень та емпіричних здобутків. Ключовою методологічною парадигмою дослідження постали наукові

дискурси, пов'язані з репрезентацією феномену внутрішньої картини здоров'я, що дало змогу дисертантці залучити кращі теоретичні надбання вітчизняної і зарубіжної психологічної думки. Зокрема, дослідницею доповнені теоретичні знання про передумови та особливості розвитку внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію. Авторка конкретизує визначення поняття внутрішньої картини здоров'я, теоретично обґрунтовує такі структурні компоненти як ціннісно-мотиваційний, когнітивний, емоційний, поведінковий, адаптуючи обґрунтування до індивідуально-психологічних характеристик вибірки. Перший розділ дисертації «Теоретико-методологічні засади дослідження внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію» якраз і вміщує аналітичну градацію теоретичного матеріалу.

Упродовж всього дослідження авторка стверджує, що важливими є як діагностичний, так і корекційний аспекти проблеми, адже насамперед потрібно визначити співвідношення особливостей характеру емоційної лабільності дітей хворих на епілепсію з формуванням внутрішньої картини їхнього здоров'я.

Тому, дисертанткою розроблено програму і процедуру емпіричного дослідження динаміки розвитку внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію на основі системного біопсихосоціального підходу, репрезентовано основні результати та висновки дослідження, які детально представлені у другому розділі дисертації. Марією Ярославівною укладено та описано пакет методів і методик, які дозволяють отримати багатогранну і цілісну психодіагностичну інформацію про індивідуально-психологічні вікові особливості особистості, її фізичний стан, міжособистісні взаємини. Цінним результатом роботи в методичному плані є розробка авторського опитувальника для дітей, хворих на епілепсію «Діагностика ВКЗ». Отримані дані дали змогу коректно інтерпретувати в ході дослідження результати, які відображають успішність реалізації задуму авторки про те, що компоненти внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію у кожному віковому періоді розвитку мають свої особливості. Варто відмітити

детальний аналіз емпіричних показників та їхню вдалу якісну інтерпретацію. Отримані дисертанткою результати дослідження довели необхідність створення та впровадження програми оптимізації внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію.

У третьому розділі дисертації «Реалізація програми оптимізації внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію» дисертанткою запропоновано авторську корекційно-розвивальну програму практичної роботи, метою якої є психологічна реабілітація дітей, хворих на епілепсію через психологічний супровід їхніх сімей, проаналізовано та обґрунтовано підхід до здійснення оптимізації внутрішньої картини здоров'я таких дітей, розглянуто питання, які можуть лягти в розробку рекомендацій у лікувально-реабілітаційному процесі дітей, хворих на епілепсію.

Слід відзначити наукову обізнаність дисертантки, адже вона продемонструвала дослідницьку грамотність щодо розробки та застосування авторського діагностичного інструментарію, за допомогою якого поряд з іншими діагностичними засобами вдалося визначити оригінальні феномени оптимізації внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію, таких як розуміння учасниками себе, своїх емоцій, поведінки та чинників, які впливають на здоров'я, самооцінки та мотивації, ведення здорового способу життя, розширення і уточнення знань про здоров'я, конкретизацію життєвих цілей і перспектив, позитивні зміни у світогляді з урахуванням ВКЗ і ВКХ.

Дисертанткою доведено, що необхідною умовою досягнення благополуччя та покращення якості життя дітей, хворих на епілепсію є вивчення суб'єктивної сторони здоров'я. Зазначено, що внутрішня картина здоров'я формується у процесі розвитку особистості і зумовлюється віковими особливостями кожного вікового періоду, станом здоров'я та ставленням оточення. Виділено, що структуру ВКЗ дітей, хворих на епілепсію, складають такі взаємопов'язані компоненти, як ціннісно-мотиваційний, когнітивний і поведінковий. Програма реабілітації побудована на прийнятих принципах корекційної роботи: єдності корекції і діагностики, урахування віково-психологічних і індивідуальних особливостей дитини,

комплексності методів психокорекційного впливу, опори на різні рівні організації психічних процесів, системності розвитку психічної діяльності, інформованості, добровільності. Мішенями корекційної програми визначені самооцінка, мотивація ведення здорового способу життя, розширення життєвих цілей, розуміння та прийняття своїх емоцій та переживань, поглиблення знань про здоров'я, успішні стратегії збереження і зміцнення здоров'я, розширення сфери діяльності і оптимізації компонентів внутрішньої картини здоров'я. Відчувається досвід психолога-діагноста, завдяки якому Марія Ярославівна вдало поєднала різноманітні методи, такі як стандартизовані методики, бесіди, самозвіти досліджуваних, інтерв'ю. Ефективність проведеної програми психологічної реабілітації підтверджена суб'єктивно пережитими психологічними змінами у внутрішньому світі, об'єктивно реєстрованими позитивними змінами внутрішньої картини здоров'я осіб, що взяли участь у програмі.

Загалом констатуємо, що дисертаційне дослідження М. Я. Дзюбинської є актуальним, методологічно-коректним, має достатню наукову новизну, безумовне теоретичне і практичне значення і перспективи продовження. Дисертацію належним чином апробовано, а 9 публікацій репрезентують основні результати дисертаційного дослідження. Автореферат також адекватно відображає основні здобутки дисертантки.

Дисертаційна робота справляє позитивне враження фундаментального і завершеного наукового дослідження. Однак вважаємо за потрібне зробити деякі зауваження і пропозиції:

1. П'ятий пункт другого розділу присвячений аналізу тенденцій розвитку внутрішньої картини здоров'я у дітей, хворих на епілепсію, при цьому вже в третьому пункті другого розділу авторка показує вікові

особливості внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію. Такий характер викладу матеріалу робить його недостатньо логічним і послідовним.

2. На наш погляд, варто було розширити аналіз результатів впливу створеної дисертанткою програми. Окрім наведених показників стандартизованих методик бажано було більш широко описати усвідомлення та відкриття її учасників.

3. Представлений науковий пошук відноситься до таких, що мають широкі перспективи до подальших досліджень. За таких пошуків вимальовується низка цікавих і уже заактуалізованих дисертанткою проблем у висновках, однак у перспективах дослідження вони не окреслені.

4. Дисертація виграла б конфігурально, якби окремі таблиці були представлені у додатках.

Пред'явлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження і не знижують наукової та практичної цінності представленої до захисту дисертаційної роботи, яка є змістовним, логічно завершеним, самостійно виконаним дослідженням, у якому знайшла адекватне розв'язання проблема, що актуальна як для психологічної науки, так і для практики.

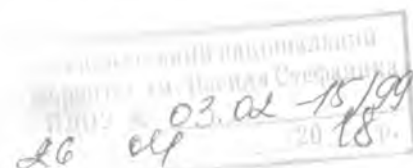
Зміст автореферату сутісно відображає основний матеріал кваліфікаційного дослідження, отже за своїм змістом та оформленням дисертаційна робота М. Я. Дзюбинської «Вікова динаміка розвитку внутрішньої картини здоров'я дітей, хворих на епілепсію» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент
кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри практичної психології
та безпеки життєдіяльності
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

М. І. Мушкевич
26 19 18

М. І. Мушкевич

5

5